HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אלא כשנשתמש בהן אבל לא נשתמש בהן אם אבדו פטור לימא תיהוי תיובתא דרב יוסף (א)דאתמר שומר אבידה רבה אמר כש"ח רב יוסף אמר א כש"ש אמר לך רב יוסף בגניבה ואבידה דכ"ע לא פליגי דחייב כי פליגי באונסין דשואל ר"ט סבר שרו ליה רבנן לאשתמושי בגוייהו ב והוה ליה שואל עלייהו ור"ע סבר לא שרו ליה רבנן לאשתמושי בגוייהו הלכך לא הוי שואל עלייהו א"ה לפיכך דאמר ר"ע למה לי א"א בשלמא בגניבה ואבידה הוא דפליגי היינו דקתני ר"ע אומר לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן ס"ד אמינא שומר שכר הוי כדרב יוסף ובגניבה ואבידה מחייב קא משמע לן לפיכך השתא דאמרת לא ישתמש בהן שומר שכר לא הוי ולא מחייב בגניבה ואבידה אלא אי אמרת בגניבה ואבידה דכולי עלמא לא פליגי דחייב כי פליגי באונסין דשואל מאי לפיכך דרבי עקיבא הכי מבעי ליה למתנא ר"ע אומר לא ישתמש בהן ואנא ידענא דכיון דלא ישתמש בהן לאו שואל הוי ואינו חייב באחריותן ב לפיכך דרבי עקיבא למה לי משום לפיכך דרבי טרפון ולפיכך דרבי טרפון למה לי ג הכי קאמר כיון דשרו ליה רבנן לאשתמושי בגוייהו כמאן דאישתמש בגוייהו דמי וחייב באחריותן והא אבדו קתני כדרבה

רש"י

אלא. משום שכר שימוש מעות אבל שכר שמירת מלוה דנימא מגו דלא בעי למיתב ריפתא לעניא דהעוסק במלוה פטור מן המלוה לא מחייבינן ליה: **כשנשתמש.** לאו דוקא אלא משום שכר שימוש קאמר מפני שמותר להשתמש בהן: **כשומר חנם.** ואינו חייב אלא בפשיעה: **כשומר שכר.** וחייב בגניבה ואבידה דשומר שכר מלוה הוא דהעוסק במלוה פטור מן המלוה: **כולי עלמא לא פליגי דמחייב.** כדין שומר שכר: **מאי לפיכך דר"ע.** כיון דאמר לא ישתמש מהיכא תיסק אדעתין לחיוביה דאיצטריך למימר אינו חייב:

כדרבה

תוספות

והוי שואל עלייהו. תימה דהוה ליה למימר והוה לוה עלייהו ואם נאמר דאם באו בעלים קודם שהוציאם חייב להחזיר אותם מעות עצמם ולא אחרים הוה א"ש דקרי ליה שואל אך אי אפשר לומר כן דבפרק המפקיד (לקמן דף מג.) פריך אי נאנסו חייב מאי אריא הוציא כי לא הוציא נמי והשתא אי חייב להחזיר הן עצמן כשיתבע הגזבר אם כן לא קנאם השולחני בשלא הוציאם ולא מעל כדאמר פרק השואל (לקמן דף צט.) לא בקע בו לא מעל כיון שהמשאיל יכול לחזור בו וא"כ מאי פריך כי לא הוציא נמי אלא ודאי אפילו אם אותן המעות עדיין בעין אין צריך להחזיר הן עצמן וי"ל דנקט שואל משום דנקט אונסין דכתיב בקרא גבי שואל וגם לפי שמזכיר שומר חנם ושומר שכר. ר"ח וה"ג פסקו דהלכה כרב יוסף מההיא דאין בין המודר (נדרים דף לג:) דקאמר ומחזיר לו אבידתו חד אמר דוקא מדיר למודר אבל מודר למדיר לא משום דקא מתהני פרוטה דרב יוסף וחד אמר פרוטה דרב יוסף לא שכיחא ש"מ דכולהו אית להו דרב יוסף ואין זו ראיה דגם רבה מודה דבשעה שמתעסק באבידה שפטור מלמיתב רפתא לעניים אלא דס"ל דלא שכיחא שיבא עני בשעה שמתעסק בה לצורכה ואין סברא שיהא שומר שכר בעבור זה כיון דלא שכיח דבשעה שהאבידה בביתו ואינו מתעסק בה פשיטא דאף לרב יוסף אינו פטור מלמיתב רפתא לעני שהרי אדם שלבוש ציצית או שיש לו תפילין בראשו וכי יפטר מכל המצות והא דלקמן (דף לא.) מוקי רבא קרא (א) דוהשב תשיבם לגינתו המשתמרת וקמ"ל דלא בעינן דעת בעלים כדמוקי רב יוסף בפרק הכונס (ב"ק דף נו. ושם) דרבה מוקי לה בשאינה משתמרת שמירה מעולה כמו בביתו ומייתי ראיה מינה דשומר אבידה כשומר חנם הוי אין ראיה דהלכה כרב יוסף דרבה גופיה הדר ביה כשתירץ לו רב יוסף דקמ"ל דלא בעינן דעת בעלים ומוקי לה בגינתו המשתמרת דהא בקרא שור ושה כתיב ומודה רבה בבעלי חיים דהוי עלייהו שומר שכר דאנקטינהו נגרי ברייתא וכשרוצה להביא ראיה לדבריו ולא ידע שינויא דרב יוסף היה צריך לדחוק ולהעמיד בכפותים ועוד דוחק אחר דהוי מוקי קרא לגינתו שאינה משתמרת ואשמועינן קרא דהוי שומר חנם ולרבה אית ליה מסברא דהוי שומר חנם דלא מטי הנאה לידו ועוד ב י"ל דלקמן ה"פ היכי דמי אי דלא מינטרא למר כדאית ליה מפשיעה ולמר כדאית ליה מגניבה ואבידה אמאי פטור ואי דמנטרא למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה וכו' ושלהי האומנין (לקמן דף פא: ושם) דאמר ר"א ישבע שאבד המשכון ויטול מעותיו ר"ע אומר אבד המשכון אבדו מעותיו ומוקי מתני' דהלוהו על המשכון שומר שכר דלא כר"א ומסיק דפליגי בשומר אבידה וקאמר לימא דרב יוסף תנאי היא ופרש"י דרבה ודאי תנאי היא דלא מצי סבר כר"ע אם כן משמע דאין הלכה כרבה דהוי כר"א דשמותי הוא וגם דמתניתי' לא אתיא כוותיה וי"ל דרבה ודאי לאו תנאי היא ואפילו לר"ע משום מלוה לא הוי שומר שכר וטעמא דר"ע דאמר אבדו מעותיו כדשמואל דאפילו בדלא שוי שיעור זוזי אבדו כל מעותיו דהוי כאילו פי' שאם יאבד המשכון שיאבדו מעותיו ור"א לית ליה דשמואל ואפילו שוי שיעור זוזי לא אבדו מעותיו אלא לרב יוסף כי נמי מוקי פלוגתייהו בדשמואל לא קאי ר' אליעזר כוותיה לפי מה שמדמה עתה במסקנא מלוה על המשכון לשומר אבידה שהוא פוטר את המלוה באבידה אלמא לא הוי שומר שכר ומשני דאתי מלתיה דרב יוסף אפי' כר"א ותדע דלא מצינו למימר דרבה לא מצי סבר כר"ע דהא בשמעתין משמע דכולהו סברי דרבה ולר"ע נמי הוי שומר חנם והא דתנן פרק שבועת הדיינין (שבועות דף מד. ושם) המלוה על המשכון ואבד המשכון שחייב באבידה מה שהמשכון יתר על החוב אליבא דרבה מבעיא לן לאוקמה באבדה בפשיעה דלא הוי ביה אלא שומר חנם דמה שכנגד החוב מפסיד אפילו לא אבד בפשיעה מטעמא דשמואל ואין זה דוחק דה"נ כי בעי גמרא מעיקרא לאוקמה פלוגתא דר"א ור' עקיבא בדשמואל או בדר' יצחק ולא היה מדמה לשומר אבידה צריך נמי לאוקמה מתני' דשבועות דמיחייב לשלם באבדה מה שהמשכון יתר על החוב באבדה בפשיעה דמטעם דשמואל או דר' יצחק אין לחייב המלוה באבידת המשכון אלא במה שכנגד החוב ואדרבה מפ' האומנין (לקמן דף פב. ושם) יש להוכיח דהלכה כרבה דאי הלכה כרב יוסף אמאי מוקי גמרא אלא מחוורתא מתניתין דלא כר"א לוקמה באין מלוה צריך למשכון דהוי שומר שכר אפי' לר"א ופלוגתייהו במלוה צריך למשכון אלא ודאי משום דהלכה כרבה ואין הלכה כרב יוסף ולדידיה לא מצי לאוקמא מתניתין כר"א ועוד ראיה מפרק המפקיד (לקמן דף מג. ושם) דרב נחמן סבר נאנסו לא אלמא ס"ל דבהנאה שמותר להשתמש לא הוי אלא שומר שכר והיינו כרבה דלרב יוסף הוי שואל ואין לומר דהכא דהוי שומר אבידה דבלא היתר תשמיש הוי שומר שכר השתא דשרו ליה לאשתמושי בהו הוי שואל אבל התם דלא איירי באבידה משום הנאת היתר תשמיש לבד לא הוי אלא שומר שכר לא היא כיון דבשביל היתר תשמיש לבד לא הוי אלא שומר שכר כרב נחמן א"כ בשביל שיש לו עוד פרוטה דרב יוסף משום שמירת אבידה אין סברא שיהא לו דין שואל דאטו שואל אם מוסיפין שכר לשומר יהיה לו דין שואל ועוד דקי"ל כרבה בר ג משדה ענין ומחצה וליכא למימר דוקא במילי דבבא בתרא כדמפרש בתשובות דרב נמח דהא אמר פרק מי שאחזו (גיטין דף עד: ושם ד"ה הא) והא קי"ל כרבה ולא קאמר בהא דהוה משמע בהא ולא במילי אחרינא כדקאמר על רשב"ג ובפרק מי שהוציאוהו (עירובין דף נב:) בשמעתין דהחזיק בדרך מתיישבת ההלכה יותר במה שהלכה כרבה לגבי דרב יוסף כדפי' שם רש"י ובסדר תנאים ואמוראים פוסק דרבה ורב יוסף הלכה כרבה בר משדה ענין ומחצה וכל רבותינו שוין דבשאר דברים סתמא הלכה כרבה אי ליכא הוכחה כרב יוסף ד: **לפיכך** דרבי טרפון למה לי. בשלמא לרבה דלפיכך דר"ע אשמועינן לאפוקי דרב יוסף מצינו למימר דלפיכך דרבי טרפון משום לפיכך דר"ע אי נמי גם לפיכך דר"ט אתי למידק נמי דדוקא משום דמותר להשתמש חייב אבל אסור להשתמש פטור לאפוקי דרב יוסף אבל לרב יוסף מאי לפיכך וקשה דמאי בעי מאי לפיכך הלא חדוש גדול השמיענו דמעיקרא אמרינן דבמה שמותר להשתמש לא הוי אלא שומר שכר ולא כשואל דהא אבדו קתני דמשמע סתם אבידה בלא אונס והשתא מבעי לן למימר דמחמת היתר תשמיש הוי כשואל ואבדו היינו שטבע ספינתו בים ועוד דבפרק המפקיד (לקמן דף מג. ושם) אצטריך מתני' לאשמועינן דמחמת היתר תשמיש הוי שומר שכר לרב נחמן דאמר נאנסו לא גבי מפקיד מעות אצל (ב) חנווני דקתני לצרורים לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אינו חייב והא מלתא דפשיטא היא דאינו חייב באבידה כיון דשומר חנם הוא אלא סיפא איצטריכא ליה לאשמועינן דמותרין להשתמש בהן לפיכך אם אבדו חייב באחריותן והוי שומר שכר לרב נחמן דאמר נאנסו לא וכיון דאפילו למיהוי שומר שכר מחמת היתר תשמיש אצטריך לאשמועינן כ"ש הכא דאמר דהוי שואל דלאו מלתא דפשיטא הוא דאצטריך שפיר לאשמועינן אלא י"ל דלאו קושיא הוא אלא פירושא בעלמא הוא:

מסורת הש"ס

(א) ב"ק נו: לקמן פב. שבועות מד. נדרים לג:, (ב) ר"ל כעין ל"ל והכל תירוץ אחד. רש"ל, (ג) [ב"ב קיד: קמג:], (ד) [ועי' תוס' מגילה כט: ד"ה והלכתא כו'],

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה והוי וכו' והא דלקמן מוקי רבא קרא דהשב תשיבם: (ב) ד"ה לפיכך וכו' גבי מפקיד מעות אצל שולחני דקתני:

גליון הש"ס

גמ' לפיכך דר"ע. כעין זה נדה דף ט ע"א ודף ס ע"ב:

מוסף רש"י

שומר אבדה. הכניס אבידת חברו לביתו כדכתיב (דברים כב) ואספתו אל תוך ביתך (ב"ק נו: ולקמן פב.). כשומר שכר. שכר מלוה (שבועות מד:).

עין משפט נר מצוה

קכב א מיי' פי"ג מהלכות גזילה ואבידה הלכה י סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רסז סעיף טז:

קכג ב ג מיי' שם הל' יז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף כה:

רבינו חננאל

ותאכיל לנשארים דקא מיכליא אלא מכור הכל: מה יהיה בדמים ר' טרפון אומר ישתמש בהן לפיכך אם אבדו חייב באחריותן ורבי עקיבא אומר לא ישתמש בהן וכו' עד כאן לא פליגי אלא בנשתמש בהן אבל אם לא נשתמש בהן דברי הכל פטור. לימא תהוי תיובתא דרב יוסף דאיתמר בפ' הכונס צאן לדיר שומר אבידה רבה אמר כשומר חנם ונשבע על הכל. רב יוסף אמר כשומר שכר שנשבע על האונסין ומשלם הגניבה ואבידה. ודחי רב יוסף בגניבה ואבידה כולי עלמא לא פליגי דחייב כשומר שכר כי פליגי באונסין ר' טרפון סבר אע"ג דבאבידה עצמה הוה לי' שומר שכר כיון דשרי ליה לאישתמושי בדמיה נעשה עליה כשואל וחייב גם על האונסין. ור' עקיבא סבר לא שרו ליה רבנן לאישתמושי בדמי אבידה הלכך לא הוי עלייהו אלא שומר שכר. ואקשי' עליה אי הכי למה ליה לר' עקיבא למיתנא לפיכך אי אמרת בגניבה ואבידה פליגי ר' טרפון סבר כיון דשרו ליה לאישתמושי בהו הוי ליה כשומר שכר עלייהו וחייב בגניבה ואבידה. ור' עקיבא סבר לא שרו ליה רבנן לאישתמושי בהו וכשומר חנם הוא עליהו שאם אבדו פטור וכל שכן נאנסו שפטור אלא אי אמרת בגניבה ואבידה דברי הכל חייב כי פליגי באונסין לתני רבי עקיבא אומר לא ישתמש בהן וממילא ידענא דכיון דלא שרי לאישתמושי בהו לא הוי עלייהו אלא כשומר שכר אבל שואל לא הוי עלייהו לפיכך דקתני מאי אתא לאשמועינן ופרקי' ודאי ר' עקיבא לא הוי צריך למיתניה לפיכך מיהו איידי דתנא ר' טרפון לפיכך תנא איהו נמי לפיכך ומקשי' תוב לפיכך דר' טרפון נמי למה לי ופריק רב יוסף צריכא והכי קתני כיון דשרו ליה רבנן לאישתמושי בהו הוה ליה עלייהו כשואל לפיכך אע"פ שלא נשתמש בהן חייב עליהן כשואל. ומקשי' עליה אי הכי לא הוה תני לפיכך אם אבדו חייב בהן דמשמע שומר שכר הוא חשוב באבידה אלא הוה ליה למיתנא לפיכך אם נאנסו חייב בהן דמשמע דשואל הוי עליהן. ופריק רב יוסף האי אבדו דקתני נאנסו הוא. ומקשי' ומי קרו לאבדו נאנסו (היו) [אין] כדרבה דאמר בפ' הזהב הלכה שומר חנם אין נשבע וכו' נגנבו בלסטים מזוין אבדו שטבעה ספינתו בים: